

**Setlementti
Tampere**

Väkivalta parisuhteessa ja erotilanteissa

**Eron edessä-ilta, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Tampereen
osasto**

**Karolina Bechinsky,
kriisityöntekijä**

Väkivalta- ja kriisityöyksikkö/Perheväkivaltaklinikka
Setlementti Tampere ry

26.3.2019

Setlementti
Tampere

Perheväkivaltaklinikka

- Perheväkivalta-ongelmaan erikoistunut, kolmannen sektorin matalankynnyksen palvelu
- Mahdollisuus päästä palvelun piiriin ilman viranomaiskontakteja
- Perheväkivaltaklinikka auttaa avo- tai avioliitossa olevaa, eronnutta, vanhempaa tai kiinteässä tunnesuhteessa olevaa henkilöä, joka itse käyttää väkivaltaa tai on sen kohde
- Mahdollisuus parityöskentelyyn, jos molemmat osapuolet sitä haluavat

Perheväkivaltaklinikka

- Asiakaskäynnit pääsääntöisesti 1-10 kertaa.
- Klinikalla työskentelee kolme sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.

Perheväkivaltaklinikan väkivaltatyön määritelmä ja työn tavoite

- Väkivaltatyö on psykososiaalista työtä lähisuhdeväkivallan eri osapuolien kanssa
- Väkivaltatyössä yhdistetään kriisityön ja psykoterapian menetelmiä
- Tavoitteena on väkivallan loppuminen, ennaltaehkäisy tai haittojen minimointi, voimavarojen löytyminen ja hyvinvoinnin lisääntyminen

Asiakkaaksi hakeutuminen

- Asiakkaaksi tulo tapahtuu henkilökohtaisesti ajanvarauksella, joko puhelimitse tai sähköpostilla
- Palvelu on asiakkaalle maksutonta
- Ajanvarauspuhelin ma ja ke kello 12-13
  - puh. 040-5208255
- Sähköpostitse: pvk@setlementtitampere.fi tai suoraan työntekijälle etunimi.sukunimi@setlementtitampere.fi
- www.perhevakivalta.fi

Väkivallan määritelmä WHO

”Fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen.”

(Krug et al. 2005, 21)

Parisuhde- ja lähisuhdeväkivalta

Kuka tahansa ihminen riippumatta iästä, kulttuurista, etnisestä alkuperästä, uskonnosta, elämäntyylistä, koulutuksesta tai taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta voi joutua väkivallan kohteeksi tai olla väkivallan tekijä.

Lähisuhdeväkivalta on...

- Perheen jäsenten tai lähisuhteissa elävien välistä, useimmiten kodeissa tapahtuvaa väkivaltaa (perheväkivalta)
  - kohteena voi olla puoliso/kumppani, lapsi tai vanhempi
- Keskiössä vallankäyttö: kontrollointi ja hallinta (epäsymmetrisyys, toistuvuus/jatkuvuus)
- Voi olla esim.
  - parisuhdeväkivaltaa
  - lapsiin kohdistuva väkivaltaa
  - aikuisten lasten vanhempiinsa kohdistamaa väkivaltaa
- Vieläkin jää tunnistamatta
  - Naisen (erityisesti äitien) väkivaltaisuus edelleen tabu
  - Miesten kokema väkivalta
  - Aikuisten lasten vanhempiinsa kohdistama väkivalta

Väkivallan muodot

- Henkinen väkivalta
  - Sisältää väkivallalla uhkaamista, nimittelyä, nöyryyttämistä ja eristämistä sosiaalisista suhteista, pukeutumisen tai ulkonäön kontrollointi, alistaminen, kylmyyden ja lämmön vaihtelu, kyttääminen, välinpitämättömyys, manipulointi, hylkääminen, mustasukkaisuutta, kiristämistä, painostamista tai itsemurhalla uhkaamista.
  - On jatkuvaa ja tahallista, tekijä ei näe mitään väärää, kokijan pahaolo ja syyllisyyden tunteet lisääntyvät

Väkivallan muodot

- **Fyysinen väkivalta**

- Voi olla liikkumisen estämistä, tönimistä, potkimista, esineillä heittämistä, lasten/lemmikkien satuttamista, hiuksista vetämistä, lyömistä, kuristamista tai teräaseen käyttöä.
- Tekijä usein vähättelee ja syyllistää teoistaan kokijaa

- **Seksuaaliväkivalta**

- On seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittamista, esim. seksuaalisiin tekoihin painostamista tai pakottamista.

Väkivallan muodot

- **Kemiallinen väkivalta**

- On lääkkeiden ja päihteiden käyttöön pakottamista sekä tarvittavan lääkityksen käytön estämistä.

- **Vainoaminen**

- Toistuvaa häiritsevää seuraamista, yhteydenottoja, pelottelua, perättömien tietojen levittämistä tai esimerkiksi kokijan tietojen kaappaamista ja väärinkäyttöä tai toistuvia uhkailuja esim. parisuhteen päättymisen jälkeen

- **Hengellinen väkivalta**

- Voi olla uskontoon pakottamista, toisen uskonnon vähättelyä tai halventamista tai esim. väkivallasta puhumisen estämistä uskontoon vedoten.

Väkivallan muodot

- **Kunniaan liittyvä väkivalta**

- Viittaa henkilön psyykkiseen painostukseen tai väkivaltaan tilanteessa, jossa kyseistä henkilöä epäillään yhteisöllisten siveysperiaatteiden loukkaamisesta.
- On perheen tai suvun piirissä tapahtuvaa kunniannormien puolustamista väkivallan keinoin.
- Voi ilmetä esim. liikkumisen rajoittamisena, uhkailuna, avioliittoon pakottamisena, fyysisenä pahoinpitelynä tai äärimmillään kunniamurhana.

- **Taloudellinen väkivalta**

- Toinen henkilö kontrolloi, riistää tai tuhoaa toisen taloudellisia resursseja tavoitteenaan heikentää toisen henkilön taloudellista itsenäisyyttä.
- Voi ilmetä työssäkäynnin rajoittamisena, rahaan liittyvänä kontrollointina tai taloudellisena hyväksikäyttönä.

Kahdenlaista väkivaltakäyttämistä

Iso-Britannian vankeinhoitolaitos. 1995. Suuttumuksen hallinta. Opas ohjaajille.
Päivitys 23.1.2008. Rikosseuraamusvirasto.

Proaktiivinen/instrumenttaallinen/kontrolloitu aggressio/suunnitelmallisesti aggressiivisiksi

- On ihmisiä, jotka käyttävät väkivaltaa harkitusti ja laskelmoidusti, eikä siihen juuri liity voimakkaita vihan tunteita.
- Aggressio, joka on päämäärähakuista eikä liity provokaatioon
- Ei kiihtynyttä suuttumusta
- Myönteiset odotuksen väkivaltakäyttämisen vaikutuksista ongelmanratkaisukeinoina.
- Ei impulsiivista
- Aikaisempi altistuminen aggressiivisille roolimalleille.
- ”Se tapahtui, koska halusin sen tapahtuvan”

Reaktiivinen/impulsiivinen/affektiivinen aggressio

- Temperamentiltaan äkkipikaisia ”kuumakalleja”
- Heillä palaa pinna herkästi, jolloin he eivät hallitse itseään.
- He eivät välttämättä ollenkaan tarkoita sitä, mitä suutuspäissään tekevät, vaan katuivat ja harmittelevat jälkeinpäin.
- Vihainen, ”takaisin antaminen”
- Kiihtynyt suuttumus vasteena koettuun uhkaan tai provokaatioon
- Vihamielinen virhetulkinta sosiaalisissa tilanteissa
- Taustalla fyysistä väkivaltaa ja julmaa kurinpitoa
- ”Se vain tapahtui....pinna paloi”

Milloin tekijä hakeutuu avun piiriin

- Kärsii itse väkivaltaisesta käyttäytymisestään
  - Näkee seuraukset esim. kumppanin vammat, poliisin kotikäynti
  - Lähipiirin reaktiot ja sanomiset esim. kumppanin asettamat rajat tai lähtö pois kotoa
  - Syyllisyys, masentuneisuus, pelko ja häpeä
- Oma henkinen kriisi
  - Laukeaa kun kumppani lähtee lasten kanssa esim. turvakotiin
  - Hallittavissa oleva tilanne hajoaa → väkivaltainen käyttäytyminen realisoituu
  - Pelko, että parisuhde/perhe hajoaa

Väkivalta elämänhistoriassa

- Lapsuudessa nähty tai koettu väkivalta
- Nuoruudessa altistuminen väkivallalle
- Kouluväkivalta
- Seurustelusuhteen väkivalta
- Parisuhteen väkivalta
- Kuritusväkivalta

Väkivalta erotilanteessa

- Eron puheeksi ottaminen
- Erosta keskusteleminen
- Eron valmisteleminen
- Lasten asioista keskusteleminen
- Eron vireille pano
- Asumisjärjestelyt
- Yhteisestä asunnosta muuttaminen
- Eron jälkeinen aika
- Erokriisi

Varoittavat merkit erotilanteessa

- Milloin entistä puolisoa pitää alkaa varoa:
  - Jos sinua pelottaa, ota etäisyyttä. Tunnetta kannattaa kuunnella.
  - Pelloistaan kannattaa puhua läheisilleen tai viranomaisille.
  - Parisuhteen päättymiseen liittyy usein vihan tunteita.
  - Aiempi väkivalta nostaa riskiä, että entinen puoliso käyttää väkivaltaa myös erotilanteessa.
  - Väkivaltaa ennakoi myös, jos entinen puoliso on käyttäytynyt parisuhteen aikana alistavasti/kontrolloivasti.
  - On tilanteita joissa ei ole ollut aiempaa väkivaltaa, etenkin fyysistä.
  - Uhkailu ennakoi vaaraa

Psykoterapeutti Riitta Hannus: Aamulehti 18.1.2016

Varoittavat merkit erotilanteessa

- Vakavissa eron jälkeisissä väkivaltatapauksissa niitä on edeltänyt aiempi uhkailu väkivallalla.
- Tarpeeton ja sinnikäs yhteydenpito kielloista huolimatta voi olla merkki vaarasta.
  - Minimoi yhteydenpito
- Vainoaminen
- Väkivalta voi puhjeta tilanteissa, joissa eroaminen konkretisoituu sille osapuolelle joka ei haluaisi erota.
- Päihteiden käyttö lisää väkivallan riskiä.
- Pahin ongelma vaikeneminen

Psykoterapeutti Riitta Hannus: Aamulehti 18.1.2016

Miksi kokija ei lähde suhteesta?

- Väkivallan normaalius
- Pelko, häpeä
- Rakastaa edelleen, toivoo muutosta
- On sitoutunut suhteeseen
- Uskoo jäämisen olevan lapsen etu
- Uskoo olevansa itse syyllinen
- Ei riittävästi itsetuottamusta, eristynyt ja yksinäinen
- Ulkopuolisen painostus
- Ei usko eron olevan mahdollista
- Epävarma tulevaisuus

Valmis lähtemään vasta kun...

- Havahtunut väkivaltaan ja sen raaistumiseen
- Vakuuttunut, että puoliso ei muutu
- Uskoo, että ero on parempi ratkaisu
- Uskaltanut puhua tilanteestaan
- Saanut rohkeutta, itsetuottamusta, uskoo selviytyvänsä
- Päässyt omasta syyllisyydentunteestaan
- Ymmärtänyt oman historiansa ”taakan”
- Saanut riittävästi voimia ja tukea sekä konkreettista apua
- Kaikki eivät koskaan lähden väkivaltaisesta suhteesta!

Turvasuunnitelma

- Turvasuunnitelman tekemistä suositellaan kaikille väkivaltaisessa suhteessa tai vastaavissa tilanteissa eläville.
- Turvasuunnitelman tekeminen on tärkeää myös tilanteissa, joissa kumppani erosta tai erilleen muutosta huolimatta jatkaa ahdistelua ja uhkaavaa käyttäytymistä.
- Turvasuunnitelma auttaa väkivallan uhreja ja lapsia ennakoimaan väkivaltatilanteita vahvistamaan hallinnan tunnetta väkivaltatilanteissa vähentämään ja lieventämään väkivallan seurauksia.

Turvasuunnitelma

- Mistä tunnistaa vaaran, miten valmistautua siihen
- Tietoa oikeusturvasta, auttavista tahoista
- Arvioi väkivallan hengenvaarallisuutta
- Missä lähin turvakoti, puhelinnumero
- Voiko lähteä naapuriin, ystävien tai sukulaisten luo
- Miten voi lähteä
- Keskustelu lasten kanssa
- Mitä/mistä mukaan kiireessä

Turvasuunnitelma

- Älä pakene tilaan, josta ei ole ulospääsytietä
- Vältä perääntymistä keittiöön
- Häätänumeron kännykän pikavalintaan
- Jonkun naapurin numero pikavalintaan tai edes keskustelu naapurin kanssa...
- ”Turvalaukku” helposti saatavilla
- Lapset mukaan, jos mahdollista
- Selitys, jonka avulla pääsee ulos; joku rutiini, jonka takia normaalistikin käy ulkona säännöllisesti
- Opetta lapset soittamaan hätänumeroon
- Hakeudu lääkäriin

Setlementti
Tampere

Lapset ja väkivalta

Eron kolme näkökulmaa

- Monesti ihmiset ajattelevat, että kummallakin osapuolella on oma eronsa, oma versionsa samoista tapahtumista, eivätkä ne juurikaan muistuta toisiaan. Mutta on olemassa kolmas versio, joka on yhtä tärkeä ja erilainen kuin kaksi muuta. Se on lapsen näkökulma eroon. Lapsen kokemukset hämmästyttäisivät vanhempia, jos he tietäisivät niistä.

Avioeron perintö 2007

Väkivalta ja lapset

- voivat olla väkivallan
  - näkijöitä ja kuulijoita,
  - kohteita
  - välineitä
- Väkivallan näkeminen ja kuuleminen on lapseen kohdistuvaa henkistä väkivaltaa, joka aiheuttaa lapsessa samantapaisia oireita kuin fyysinen väkivalta.
- **Väkivallan kohdistuminen muihin perheenjäseniin on vaikutuksiltaan yhtä vahingollista kuin lapsi itse olisi väkivallan kohteena.**

Väkivalta ja lapset

- Vaikka lapset eivät ole paikalla väkivaltatilanteessa, he usein kuulevat ja oppivat aavistamaan tapahtuneen.
- Väkivaltaa kokeneen lapsen tasapainoinen kehitys voi vaikeutua ja hän saattaa altistua psykosomaattisille ja psyykkisille sairauksille kuten masennukselle.
- Lapsi on usein ahdistunut ja turvaton.
- Alttius käytösongelmiin, sopeutumattomuuteen ja aggressiivisuuteen kasvaa. Keskittymis- ja oppimisvaikeudet ovat tavallisia väkivallasta kärsivän lapsen oireita.

Väkivalta ja lapset

- Koettu väkivalta heikentää lapsen ja nuoren itsetuntoa, vääristää minäkuvaa ja aiheuttaa vaikeuksia hallita omaa elämää.
- Ongelmat saattavat kuitenkin ilmaantua vasta vuosien kuluttua tapahtuneesta.
- Lapsi tai nuori saattaa alkaa käyttäytyä itse väkivaltaisesti, sillä hän on oppinut lyömisen tavaksi purkaa kiukkua.
- Väkivaltaa perheessä kokenut voi joutua tulevaisuudessa toistuvasti väkivallan uhriksi.

MISTÄ APUA?

Akuutti apu:

Soita kiireellisessä tilanteessa hätänumeroon 112 (24h)

TAYS Ensiapu Acuta (24h) puh. 03 311 611 www.pshp.fi/acuta

MISTÄ APUA?

Perheväkivaltaklinikka/ Setlementti Tampere ry <http://setlementtitampere.fi/>

- Perheväkivaltaklinikka antaa apua miehille, naisille ja pareille, jotka ovat perheessä tapahtuvan väkivallan tekijänä ja/tai kohteena. Perheväkivaltayksikön palvelu on asiakkaille maksutonta.

Rikosuhripäivystys RIKU www.riku.fi

- Auttaa rikoksen (esim. väkivallan) uhreja, läheisiä ja todistajia selviytymään kokemuksestaan. Tukea ja neuvoja rikosasian etenemiseen. Mahdollisuus myös tukihenkilöön.

Pirkanmaan sovittelutoimisto www.tampere.fi/sovittelupalvelut

- Lähisuhteissa tapahtuneen lähisuhdeväkivaltarikoksen sovittelupalvelu. Ohjaus palveluun poliisin tai syyttäjän toimesta.

MISTÄ APUA?

Tampereen ensi- ja turvakoti www.tetuko.fi

- Turvakoti tarjoaa ympärivuorokautista turvaa ja ammatillista apua perheväkivaltaa kohdanneille ja sen uhan alla eläville perheille. puh. 050 309 9313 (24 h)

Sosiaalipäivystys www.tampere.fi/sosiaalipaivystys

- toimii Tampereen kaupungin päivystävänä sosiaaliasemana ja antaa kiireellistä ensiapua lastensuojelu- ja perhekriisitilanteissa. puh. 0500 625 990 (24h)

Nollalinja lähisuhdeväkivallalle www.nollalinja.fi

- puh. 080 005 005 (24h) Maksuton valtakunnallinen puhelinpäivystys lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kokeneille. THL koordinoi, Setlementti Tampere ry toteuttaa.

Akuuttipsykiatrian poliklinikka www.tampere.fi/terveyspalvelut/mielenterveys/hoitoon.html

- yhteydenotot vakavissa kriisitilanteissa puh. 040 806 2606, päivystys arkisin ma - pe klo 8 – 15 Terveyspalvelujen neuvonta 03 10023, joka päivä klo 7 - 22: ajanvaraus omalääkärille ja sairaanhoitajalle - www.tampere.fi/terveyspalvelut.html

MISTÄ APUA?

Maria Akatemia www.maria-akatemia.fi

- Avoin linja-päivystävä puhelin 09 7562 2260 ti ja to klo 16-18, pe klo 12-14
- Apua naisen väkivaltaisuuuteen.

www.tampere.fi/lahisuhdevakivalta

Lähteet

- Judith Wallerstein, Julia Lewis & Sandra Blackeslee (2007) Avioeron perintö
- Iso-Britannian vankeinhoitolaitos. 1995. Suuttumuksen hallinta. Opas ohjaajille. Päivitys 23.1.2008. Rikosseuraamusvirasto.

Suositteltava kirjallisuus

- Riina-Maria Metso: Miksi se ei vain lähde? Väkivaltainen parisuhde ja miten siitä pääsee irti.

KIITOS!!

